

הכניס את המדע לתוך בית המדרש ואת התורה לתוך המעבדה. הרב טנדלר צילום: באדיבות ישיבה יוניברסיטי

קורת של חז"ל על מי שידע כיצד לחשב את לוח השנה על פי האסטרונומיה ומערכת הכוכבים אבל נמנע מלעשות זאת, שכן החישובים הללו נחשבים ל"מצווה" (שבת, עה, ע"א).

הסוגיה קמה לתחייה

הרב טנדלר שימש מקור ידע יקר ערך עבור חותנו, הפוסק הנודע רבי משה פיינשטיין. כאשר הגיעו אל שולחנו של הרב פיינשטיין שאלות על תהליכים רפואיים או על חידושים במדע וטכנולוגיה, הוא היה פונה אל חתנו האהוב ומתייעץ איתו. הרב טנדלר מוזכר עשרות פעמים בספרי השו"ת "אגרות משה", כמי שמספק את הידע המדעי או הרפואי הנחוץ.

הרב טנדלר היה בעצמו פוסק חשוב, וחלוץ בתחום ההלכה הרפואית. הוא פסק בתחומי ההלכה הקשים והרגישים ביותר: שאלות מורכבות בענייני פיקוח נפש, קביעת רגע המוות, תרומת איברים, עגונות, הפלה מלאכותית ופוריות. הוא ענה על כולם בדיוק כירורגי, בטקט וברגישות, ועם מלוא כובד האחריות. היו לו כתפיים רחבות, הוא זכה באמון של קהילה רחבה והוכר כסמכות מובילה.

בגמרא מסופר שכאשר תלמידיו של רב שבו מהלוייתו, הם ישבו על גדות הנהר ואכלו. כשיסימו לאכול וביקשו לברך ברכת המזון, התעורר רבה אצלם שאלה בהלכות סעודה שלא ידעו לפי תרה. קם רב אדא בר אבהו, קרע קריעה נוספת בבגדו ואמר: "נח נפשיה דרב, וברכת מזונא לא גמרינן" ("רב נפטר, ועדיין לא למדנו ממנו הלכות ברכת המזון"). כעת, כשהרב טנדלר איננו, גם אנו נבוכים: מי יענה על שאלותינו? מי יספק לנו הכוונה וליויי בסוגיות הקשות ביותר בהלכה ורפואה, הלכה וטכנולוגיה?

בנוסף להישגיו הרבים, הוא גם פיתח תרופה לסרטן שכינה בשם "רפואין". בכתבה שפורסמה במגזין "טיים" ב-31 במאי 1963, תואר כיצד ה"תגלית שנחשפה על ידי ד"ר משה ד. טנדלר... קיבלה הילה רומנטית, היות שהוא מבלה רק חלק מזמנו במעבדה, כאשר בשאר זמנו הינו שקוע בלימוד התלמוד". כמה אנשים יכולים להתגאות בכך שראש הישיבה שלהם גילה תרופה לסרטן?

שיעוריו של הרב טנדלר בישיבה לא דמו לאף שיעור אחר. הוא לא היה הולך לאיבוד באבסטרקציות, פלפולים או "לומדעס". במקום זאת, שיעוריו היו "אליבא דהלכתא", כשהוא מתמקד ב"הלכה למעשה", היישום המעשי של ההלכה. הסוגיה הייתה קמה לתחייה כשהרב טנדלר שיתף שאלות אמיתיות ומקרים שהיה מעורב בהם אישית, תוך שהוא נשען על שנים רבות של ניסיון כפוסק. לעיתים קרובות היינו מעיינים יחד בתשובות של חותנו האהוב הרב פיינשטיין, כאשר הרב טנדלר מספק הערות שוליים מרתקות ורקע חשוב לתשובות.

הרב טנדלר הגדיר את המונח "תורה לשמה" כ"לשם הוראה" – כדי לפסוק הלכה. הוא היה מצטט ממסכת קידושין (ל, ע"א): "ושנתם – שיהו דברי תורה מחודדים בפיו. שאם ישאל לך אדם דבר אל תגמגם ותאמר לו, אלא אמור לו מיד". הייתה לו ביקורת חריפה על מי שלמדו שנים ארוכות ביישיבה או בכולל, אבל כשנשאלו איך להכין כוס תה בשבת היו משיבים "אינני רוצה לפסוק".

מגדלור אינטלקטואלי נגיש

לא פעם קרה שכאשר ישבתי עמו במשרדו בישיבה יוניברסיטי או בביתו במונסי, ניריורק,

חלוץ ההלכה הרפואית

הרב פרופ' משה דוד טנדלר, מגדולי הפוסקים בארה"ב, פיתח תרופה לסרטן ובעזרת מומחיותו המדעית הכריע בשאלות סבוכות של פיקוח נפש. בעבור תלמידיו הוא היה לא רק מורה דגול אלא גם אב אוהב. שלושים לפטירתו

/ שמשון הכהן נדל /

הביולוגיה שלו נשזרו במאמרי חז"ל. איש משכיל מוזן נדיר היה, בקי מובהק הן בתורה הן במדע, ולא ראה שום ניגוד או עימות ביניהם. בעולמו הם חיו בהרמוניה מושלמת. הרב טנדלר חש במגרש הביתי באותה מידה הן בד' אמותיו של בית המדרש והן בין ארבע קירות המעבדה. הוא ציטט את קלאודיוס גלנוס באותה טבעיות שבה ציטט ממשנתו של הרמב"ם. התורה שלו הייתה "תורת חיים" – יהדות חיה ונושמת שמעורה בעולם המודרני, מתוך עמידה איתנה מול שלל אתגרים. הוא האמין שיש חשיבות עליונה בדיעת המדעים, הטכנולוגיה והמציאות בכלל. נהג לספר על האמורא רב, שבילה 18 חודשיים עם רועי צאן כדי "לידע איזה מום קבוע ואיזה מום עובר" (סנהדרין ה, ע"ב), ועל רבי זירא שהיסס לפסוק בענייני טהרת המשפחה ללא ידע חיוני של הפיזיולוגיה בעניין (נדה כ, ע"ב), וציין את הביי

הרב משה דוד טנדלר, שהלך לאחרונה לערו למו, היה איש אשכולות במלוא מובן המילה: פוסק הלכה ופרופסור, ראש ישיבה עם תואר שלישי במיקרוביולוגיה, רב קהילה ומדען. עבורי, הוא היה רבי המובהק. במשך כמה עשורים שימש הרב טנדלר כראש ישיבה נערץ ומוכשר בסמינר התיאולוגי על שם הרב יצחק אלחנן – הסמינר לרבנים של ישיבה יוניברסיטי בניו יורק, וכפרופסור לביולוגיה ולאתיקה רפואית יהודית בישיבה קולג'.
בשנת 1939, בהיותו בן 13, נכנס הרב טנדלר לראשונה לישיבה יוניברסיטי, ומאז, כלשונו, "מעולם לא עזב". המוטו של המוסד, "תורה ומדע", היה למנטרה האישית שלו. הוא אף נהג לומר שצי"ק ריך "יותר מדע בשיעורי התורה, ויותר תורה בשיעורי המדע". ואכן הרב טנדלר הכניס את המדע לתוך בית המדרש ואת התורה לתוך המעבדה. סוגיות סבוכות הובהרו בעזרת חומר מדעי, ושיעורי

הרב שמשון הכהן נדל הוא רב קהילת זכרון יוסף בירושלים וראש כולל "סיני"

• שבת חכמה מקדם •

שבת פרשת וישלח,

ט"ו - ט"ז בכסלו, 19.11-20.11

מטרת שבת חכמה מקדם מבית "פרויקט מונטיפיורי" היא להנכיח ולהעצים את הקול הספרדי בקרב הציונות הדתית. במסגרת השבת ילמדו תלמידי ותלמידות חכמים ברחבי הארץ שיעורים שיעסקו בתורתם של חכמים יוצאי ארצות האסלאם.

חכם חזי כהן	פרופ' צבי זוהר
רוית קלך	מיכאל גרוס
שמואל שטח	פרופ' ירון הראל
ד"ר יהודה מימרן	הרב הראל מקייס
הרב יהודה ישרים	חן ארצי סרור
הרב ד"ר יצחק בן דוד	לימור יעקב ספראי
הר' יערה וידמן סמואל	פרופ' נחם אילן
נדב כהן	שרה ב"ק
אפרת ביגמן	ד"ר מיכל שיראל
מרב מדינה קרניאל	הרב אבינדב אבוקרט
רחל עזריה	דפנה חורב בצלאל
הרבנית תמר וד"ר דוד ביטון	הרבנית ד"ר ענת שרבת

פרטים באתר נאמני תורה ועבודה

להצטרפות לשבת כקהילה או כמרצה ולכל בירור ניתן לפנות לגילעד הסה בדוא"ל: montefioreproject@gmail.com

הוא היה הכתובת לשאלות סבוכות עבור רב חדש שרק קיבל את סמיכתו. כמה נפלא שאחד מפוסקי הדור היה נגיש אלינו במרחק שיחת טלפון אחת, כשהוא תמיד רחב לב

התנהלותו כפוסק הייתה ללא פשרות, ללא ויתורים וללא מורא. הוא חי את ציווי התורה לדיין "לא תגורו מפני איש". בין אם מדובר היה במוות קליני, דיני ברית מילה או עלייה להר הבית, הוא לא חשש לאמץ עמדה שנויה במחלוקת אפילו במי חיר אישי כבד. הוא חתר לאמת, ולעיתים קרובות היה מצטט את דברי המהרש"ל שכל עיוות או זיוף של התורה הוא בגדר "יהרג ואל יעבור" (ים של שלמה, בבא קמא ד, ט), או את ההשוואה שערך הרב סלובייצ'יק בין פוסק ששוגג לנביא שקר. הייתה לו קריירה מרשימה, עם עשרות שנות עשייה שהוקדשו לקהילה היהודית. כראש ישיבה ורב קהילת "קומיוניטי סי נגוג" במונסי, ניו יורק, היה לו חלק גדול בעיצוב היהדות האורתודוקסית באמריקה של המאה העשרים. הרב טנדלר מסר הר"י צאות סביב העולם, דיבר בכנסת, והעיד בפני הקונגרס האמריקני. ספריו ועשרות המאמרים האקדמיים שפרסם בנושאי הלכה, מדע ורפואה, הנחו רבים וימשיכו להנחות את הדורות הבאים.

הוא התברך באריכות ימים והמשיך למסור שיעורים, עד שמחלתו האחרונה כבר לא אפשרה לו ללמד. אהבתו הגדולה לתורה ולתלמידיו נתנה לו כוחות. הוא החזיר את נשמתו לבורא בשמחת תורה, היום שבו אנו חוגגים את מערכת היחסים שלנו עם ה' ותורתו הקדושה. כמו משה רבנו, משה בן מימון והרב משה פינשטיין, הרב טנדלר לימד תורה לדורות, כשהוא מקשר אותם עם המסורה שלנו. הוא היה חוליה חיה בשרשרת המסורת, והשאיף מורשת מתמשכת להמוני תלמידיו. יהי זכרו ברוך. ●

הוא היה מקבל שיחת טלפון - בדרך כלל ממקומות רחוקים - לגבי עניין חשוב כלי שהו. פעמים רבות היה מסמן לי במהירות להרים את הטלפון ולהקשיב לשיחה כדי שאוכל לשמוע כיצד הוא מתמרן את השאלה הסבוכה. הוא רצה להעניק לתלמידיו מיומנות וביטחון במענה על שאלות. הוא גם היה הכתובת לשאלות סבוכות מדי עבור רב חדש שרק קיבל את סמיכתו. ידענו שאנו יכולים לפנות אליו ושהוא ידריך אותנו. כמה נפלא שאחד מפוסקי הדור היה נגיש אלינו במרחק שיחת טלפון אחת, כשהוא תמיד רחב לב ותמיד נדיב עם זמנו.

נדיבותו כלפי תלמידיו נבעה מכך שהוא אהב אותנו. חז"ל משווים את יחסי הרב עם תלמידיו ליחסי הורה עם ילדיו (ספרי, ואתחנן). הרב היה מוחשי לכל מי שזכה להיות תלמידו של הרב טנדלר. הוא התייחס אלינו כאל בניו, ולילדינו כנכדיו. השמחות שלנו היו השמחות שלו, והצלחותינו היו הצלחותיו. הוא היה מאוד מושקע בתלמידיו וגאה בהישגיהם. יחד עם אשתו המנוחה, הרבנית שפרה ע"ה, היה פותח לפנינו את ביתו בשבתות ובי"חגים. אנחנו התלמידים לא קראנו לו רב, קראנו לו רבי.

הרב טנדלר היה מגדלור אינטלקטואלי ענק אך בה בעת גם מאוד נגיש לזולת. הוא ניחן בחוש הומור עם שנינות חדה וסרקזם נושך, מהיר תגובה. כשת"למיד שאל אותו פעם לגבי מנה אחרונה מושחתת במיוחד שהוכנה בכלים חלביים, אם מותר לאוכלה אחרי ארוחה בשרית, הוא חשב בקול אם מותר לאכול אותה ככלל, בהתחשב בנוק הבריאותי שלה.

הרב טנדלר עם חמיו הרב משה פינשטיין צילום: באדיבות המשפחה